

Hästgårdar i Lomma kommun

Gödsel- och avfallshantering

Hanna Karlsson

2013

Miljö- och hälsoskydd

Examensarbete för kandidatexamen 15 hp

Lunds universitet

Hästgårdar i Lomma kommun

Gödsel- och avfallshantering

Hanna Karlsson

2013-01-01

Examensarbete för kandidatexamen 15 hp, Miljö- och hälsoskydd, Lunds universitet
Handledare: Maria Hansson, Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet

Abstract

I have conducted a survey about the number of horse farms in Lomma municipality, how they take care of their manure, their waste and what type of waste they generate. The survey aims to identify horse farms in the municipality and how they handle their manure and waste.

According to the questionnaires the most common place of storage for the manure is on a concrete base, which prevents nutrient leakage from the storage site. Most farms store the manure for a year and then spread it out in the early autumn. The largest proportion of waste is silage plastic and paper bags. The second most common waste is metal and plastic from feeding buckets, containers, etc. The most metal waste is generated from used horse shoes. The horse owner sort and deposit their waste on a recycling station when it's necessary. Silage plastic is collected once or twice a year at selected places by the organization Re-Agro. Generally the horse owners thought the regulations for the manure storage and waste was easy to follow.

Innehållsförteckning

Innehåll

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Frågeställningar	8
2. Material och metoder	8
3. Resultat	9
3.1 Gödsel	9
3.2 Näringsläckage	9
3.3 Avfall	10
3.4 Resultat enkäter Lomma kommun	11
3.4.1 Gödselhantering	12
3.4.2 Gårdarnas avfall	13
3.4.3 Avfallshantering	14
3.4.5 Vart lämnas avfallet?	15
3.5 Inspektionerna	16
3.5.1 Inspektion 1, Lomma Ridklubb	16
3.5.2 Inspektion 2, Champagnegården i Borgeby.	18
4. Diskussion	19
5. Slutsats	20
Tack	21
Referenser	22

1. Inledning

Miljöpåverkan till följd av hästhållningen i Lomma kommun är sannolikt inte försumbar eftersom det finns ett stort antal hästgårdar inom kommunen. Vid en eventuell miljöpåverkan måste man därför veta omfattningen av denna och därmed eventuella påverkande faktorer, i detta fallet hästgårdar. För att kunna kartlägga och planera för eventuell miljöpåverkan som hästhållningen ger kartläggs antalet hästgårdar och därmed uppskattat näringsläckage till havet och andra vattendrag i kommunen. Allt för att bibehålla en god miljö och uppnå de miljömål som finns.

1.1 Bakgrund

År 2005 utfördes en inventering av hästgårdar i Lomma kommun och resultatet sammanställdes i rapporten: *Tillsyn av hästgårdar VT 2005*. I kommunens ärendeprogram finns sedan senaste inventeringen av hästgårdar ett register. Registret behövde uppdateras eftersom antalet hästgårdar i kommunen sannolikt har förändrats sedan 2005. Vill man föra en god planering av tillsynen är ett uppdaterat register av stor vikt. Våren 2005 fanns det totalt 40 gårdar som hade hästar och det fanns cirka 150 hästar totalt i kommunen. De brister som påtalades var främst gårdarnas gödselhantering och de hade svårt att bli av med sin gödsel. Under inventeringen 2005 hade kommunerna fortfarande tillsynen för djurskyddet vilket förenklade kontrollen av hästgårdarna eftersom att gårdarna var skyldiga att rapportera in till kommunen att de ägnade sig åt djurhållning. Idag ligger ansvaret för djurskydd hos länsstyrelsen vilket leder till att det kan vara svårt för kommunen att känna till vilka gårdar som har hästar och hur många de är. Kommunen utför fortfarande miljötillsynen på gårdarna. För att kunna utföra tillsyn på hästgårdarna krävs att det finns kännedom om vilka gårdarna är.

Lomma kommun ligger i sydvästra Skåne med angränsning till Öresundskusten och har cirka 22 000 invånare (Lomma, 2013). Det kustnära läget gör området extra känsligt för näringsläckage ifrån gödsel då transportsträckan ut till havet är kort (SJV, c, 2013).

I gödseln finns det näringsämnen som kan läcka ut till havet och andra vattendrag i närområdet och det påverkar negativt bland annat genom risk för övergödning och utgöra en risk för vattenlevande djur och växter.

1.2 Syfte

För att få en större bredd på rapporten genomfördes en enkätundersökning där antal hästgårdar fastställdes, deras gödsel- och avfallshantering i Lomma kommun samt en kartläggning över vilka typer av avfall som bildas till följd av hästhållningen. Kartläggningen

ska vara ett underlag för framtida tillsyn inom kommunen. Vidare är det önskvärt att undersöka olika förändringar inom nämnda områden för att få en bättre översikt över de verksamheter som man ge en miljöpåverkan inom kommunen.

1.3 Frågeställningar

Följande frågeställningar behandlas

1. Hur många hästgårdar finns det i Lomma kommun?
2. Hur lagrar de sin gödsel, sker det på ett miljömässigt korrekt sätt?
3. Hur lagras avfallet och vilken typ av avfall är det som bildas till följd av hästhållningen?

2. 1 Metod

Med hjälp av en enkätundersökning skall hästgårdarnas gödsel och avfallshantering kartläggas. I enkäten ställs frågor om hur gårdarna hanterar sin gödsel, sitt avfall samt vilken typ av avfall som uppstår till följd av hästhållningen. Sammanställningen av resultaten presenteras i denna uppsats

För att få en så god inblick som möjligt i gårdarnas gödsel - och avfallshantering skickades i samarbete med Lomma miljökontor en enkät med frågor som berör hanteringen. Efter enkäterna inkommit till miljökontoret utfördes en sammanställning med svaren och två gårdar valdes ut som sedan inspekteras för att se om gårdarna levde upp till de svar som angavs på enkäten samt att få en så verklig uppfattning om hästgårdarna.

Enkätundersökningen gjordes i samarbete med fd miljöinspektör med inriktning lantbruk Ewa Björnberg som tidigare arbetade i Lomma kommun. Anledningen till att denna metod valdes är för att den ger ett brett underlag utan att behöva besöka alla gårdar. För att få en bättre insikt i hanteringen av gödsel- och avfallshanteringen gjordes två inspektioner . Den ena gården valdes ut slumpmässigt för att den hade ett genomsnittligt antal hästar och den andra valdes ut för att den var en utav de större gårdarna i kommunen.

För att fastställa fakta angående gödsel, näringsläckage och avfall samt dess hantering genomfördes en mindre litteraturstudie av gällande regelverk, uppslagsverk och forskningsresultat inom berörda områden.

Det material som används finns i ärendeprogrammet, Miljöredas register och i TEKIS-fastighetsregister samt resultatet av enkätsvaren

3. Resultat

3.1 Gödsel och näringsämnen

Gödsel är näring som läggs på fälten för att öka tillväxten av grödorna. Stallgödseln innehåller växtnäring och organiskt material som uppstår till följd av djurhållning. Gödsel kan tillföras på olika sätt och i olika form, både som stallgödsel eller handelsgödsel. Gödselns ursprung har betydelse vid olika odlingsformer (NE, 2013). Inom det Svenska jordbruket används till större delen handelsgödsel, men en del av den tillsatta gödseln är stallgödsel (Naturvårdsverket, 2012). För att minska läckaget av näringsämnen från gödseln som läggs på fälten och dess lagringsplatser finns det regler för hur gödseln skall lagras och under hur lång tid som djurhållaren skall kunna lagra gödseln. I Lomma kommun räknas in i det område som räknas till ”känslig användning” här finns generella regler för lagringskapacitet och spridning av gödsel. Med ”känslig användning” menas att det finns närhet till vatten som är känsligt för kväveföroreningar och särskilda åtgärdsprogram finns för dessa områden, det sker genom EU:s nitratdirektiv (SJV, c, 2013). Vid spridning av gödsel är det viktigt att veta vilken mängd som ska tillföras då grödorna har en begränsad förmåga att ta till sig näringsämnen. Över gödsling kan leda till ett ökat näringsläckage från fälten till vattendrag. (SJV, a, 2013). Vid känslig användning finns krav om lagringskapacitet när du har två eller fler hästar. Från två till tio hästar är kravet sex månaders lagringskapacitet och över tio hästar är kravet åtta månader (SJV, b, 2013).

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS2012:41) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring, säger följande: det finns krav på dokumentation både för den som tagit emot och för den som levererat gödseln enligt 13, 14 §§. I dokumentationen skall det finnas information om djurslag och antalet djur som gödseln kommer ifrån. Dokumentationen skall sparas under en sex års period. Verksamheter med högst tio djurenheter som lämnar ifrån sig sin gödsel innefattas inte av dessa bestämmelser. Däremot ställs det alltid krav på dokumentation för den som tar emot gödsel oavsett i fall denne har djur eller ej.

3.2 Kort om näringsläckage

För att få ett så produktivt jordbruk som möjligt används stora mängder gödsel inom det svenska lantbruket. I gödseln finns det näringsämnen bland annat kväve och fosfor som är nödvändigt för att våra grödor skall växa och ge högavkastning. Tyvärr passerar cirka en tredjedel av kvävet i gödseln åkern utan att tas upp av några grödor och i stället hamnar allt för stor del i våra vattendrag (Naturvårdsverket, 2012).

Sedan mitten av 1980-talet har näringsläckaget från det Svenska jordbruket minskat, vilket beror på olika faktorer. Delvis på grund av nationella åtgärdsprogram, hårdare regelverk om stallgödselhantering och lagring, tidigare var det inte lika hög krav på gödsellagring och

hantering. Efter EU - inträdet finns det också möjlighet att få stöd för olika miljöskyddsåtgärder bland annat för att ha fånggröda, olika skyddszoner runt vattendragen och för att anlägga olika våtmarker för att fånga, bromsa upp näringsämnen innan de når haven och andra vattendrag. En fånggröda sås in i den redan befintliga grödan för att ta upp olika näringsämnen under sensommar och höst för att sedan plöjas ner och finnas kvar i marken. En skyddszon kan upprättas intill åkerkanten intill vattendrag för att "fånga" näringsläckaget från åker (SJV, c, 2013).

Det är inte bara själva spridningen av gödsel som påverkar hur mycket som urlakas och sprids vidare utan yttre faktorer har en bidragande effekt och väderleken spelar en stor roll. Regnar det mycket ökar risken för urlakning när organiskt material och näringsämnen följer vattnets väg mot haven och andra vattendrag (SJV, c, 2013).

Stallgödsel är en självklar resurs och näringskälla för lantbruket. Nackdelen med stallgödsel i jämförelse med handelsgödsel är att näringsämnen finns i lägre koncentration och blir därför dyrare att hantera. För att ta tillvara på så mycket som möjligt av näringen i stallgödseln och minska miljöpåverkan finns det några riktlinjer som kan följas (JTI 2012).

- Minimera utspädningen av gödsel i stallet och i lagringen.
- Gödsel med stora mängder strö som vanligtvis finns i hästgödsel skall spridas på hösten/senhösten de ger bäst växtnäringsutnyttjande.
- Ha så lite gödsel i lager som möjligt under sommaren, efter som att gödsellagret läcker mer när vätskan avdunstar.

3.3 Avfall

Enligt 15 kap 1§ Miljöbalken (MB) definieras avfall följande, "varje föremål eller ämne som innehavaren avser att göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med". I Sverige är det miljöbalken och avfallsförordningen (2011:927) som reglerar vilka regler som berör och lagstadgar avfallshanteringen.

Med hantering av avfall avses enligt 15 kap 3§ 1p MB, "insamling, transport, återvinning, bortskaffande eller annan fysisk befattning med avfall eller, p2, åtgärder som inte innebär fysisk beröring men syftar till att avfallet samlas in, transporteras, återvinns, bortskaffas eller byter ägare eller innehavare".

Vidare säger 5a § "att den som innehar avfall skall se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt". Det är upp till den som "producerat" avfallet att ta hand om det avfall som producerats. Kommunen har dock en skyldighet att se till att enligt 15 kap 8§ 1p MB, att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning, om

det behövs för att tillgodose såväl skyddet för människors hälsa och miljön som enskilda intressen.

I ett samarbete med Håll Sverige rent och Länsförsäkringar finns det möjlighet för lantbrukare att få sitt farliga avfall hämtat och omhändertaget. År 2012 samlade de in närmare 2000 ton skrot och flera 100 ton plast och däck runt om i Sverige (HSR, 2013).

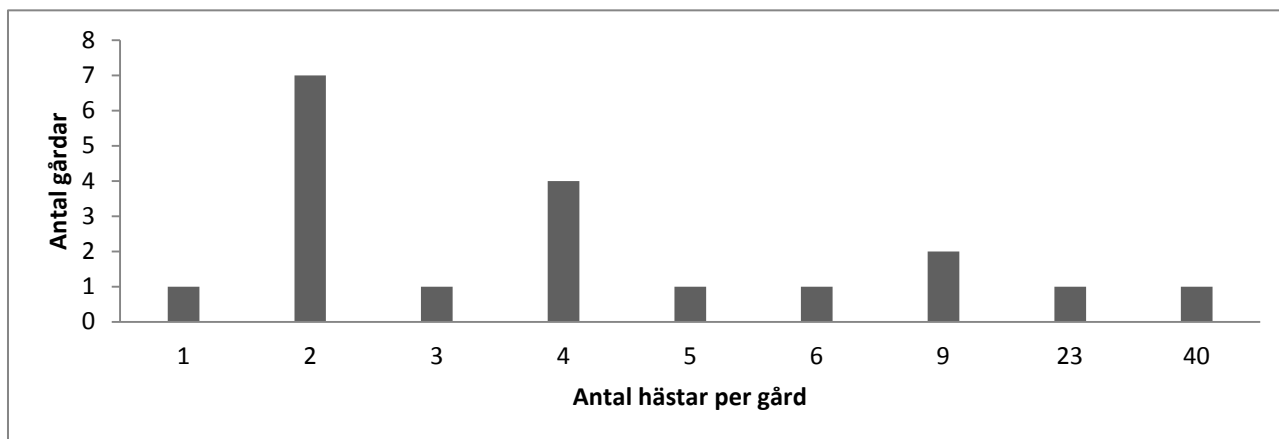
Kommunerna har skyldighet att se till att det finns avfallsanläggningar där man som privat person kan komma och lämna sitt avfall kostnadsfritt. Som företagare kostar det att lämna in sitt avfall (Sysav, 2013).

Många av hästgårdarna fodrar sina hästar med ensilage, enligt enkätundersökningen, se figur 3. Lantbruksplast och ensilageplast går numera in i kategorin avfall där det finns ett producentansvar. Branschen har skyldighet att samla in och ta hand om plasten (Håll Sverige rent, 2012). Genom Lantmännens initiativ har det tagits fram ett eget återvinningssystem där Svepretur AB sköter systemet med hjälp av olika entreprenörer. Plasten samlas in vid ett till två tillfällen per år på olika anläggningar runt om i landet (Lantmannen Lantbruk, 2013).

3.4 Enkäter - Lomma kommun

Den 20 maj 2013 hade det inkommit 32 stycken av de 36 enkäter som skickades ut från Miljökontoret. Av de inventerade gårdarna hade 20 stycken hästar på gården. Det är de 20 gårdar som är med i sammanställningen. I skrivande stund har det kartlagts att det finns 26 hästgårdar inom kommunen, men eftersom vissa av dem inkommit efter den 20 maj är dessa inte med i sammanställningen över enkätsvaren.

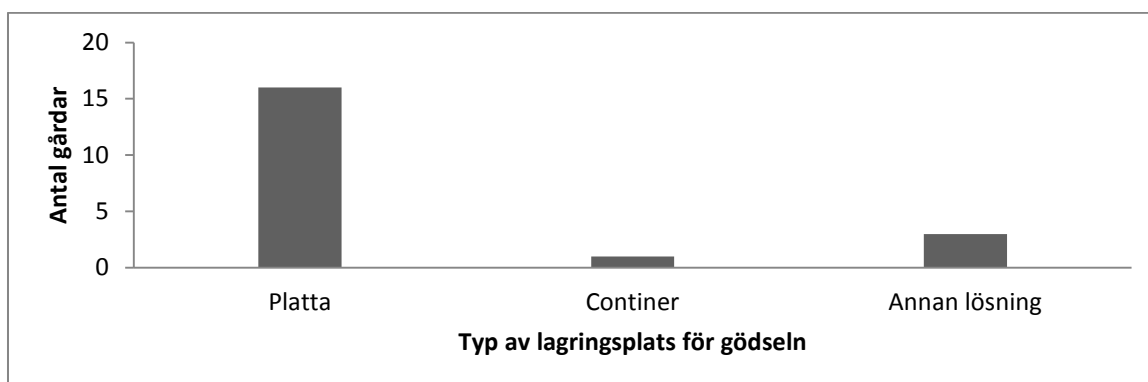
En av svårigheterna med att kartlägga hästgårdarna inom kommunen är att det i dagsläget inte krävs något tillstånd eller anmälningsplikt för gårdar under tio djurenheter. En privatperson som har under tio hästar behöver inte söka tillstånd. Har du i stället ett inackorderingsstall med fler än fyra boxar, hyr eller äger en anläggning där det sker någon typ av verksamhet till exempel turridding eller ridskoleverksamhet krävs det ett tillstånd som söks hos länsstyrelsen. Alla verksamheter med fler än tio hästar är anmälningspliktiga anmälan görs hos länsstyrelsen (SVJ, d, 2013).

Figur1. Antal hästar per gård.

Att utläsa av enkätsvaren har de flesta gårdarna inom kommunen två hästar. Inom känsligt område finns det generella krav på en tätlagringsplats om det finns fler än 2 DE. Finns det under 2 DE ställs inga krav på tätlagringsplats men gödseln får inte lagras på ett sådant sätt som kan orsaka skada på miljön eller människors hälsa (§ 4 SJVFS 2012:41). Med tät lagringsplats menas att det inte ska ske något läckage av näringsämnen från lagringsplatsen.

3.4.1 Gödselhantering

Figur 2, Typ av lagringsplats för gödseln på gårdarna.

Enligt enkätsvaren anger sexton hästgårdar att de lagrar sin gödsel på platta, se figur 2. Med platta menas att det finns en gjuten betongplatta där gödseln placeras för lagring, det underlättar hanteringen av gödseln när gödselstacken skall tömmas och minskar risken för läckage. Av de som angav att de hade en annan lösning lades gödseln direkt på marken för lagring eller i en container.

En av gårdarna angav att de använde sig av kompostmask för att gödseln skulle brytas ner snabbare och ta mindre plats. Det kan vara fördelaktigt ur flera synpunkter, bland annat för att gödselstacken inte behöver tömmas lika ofta och det ger i sin tur färre körningar och minskad klimatpåverkan.

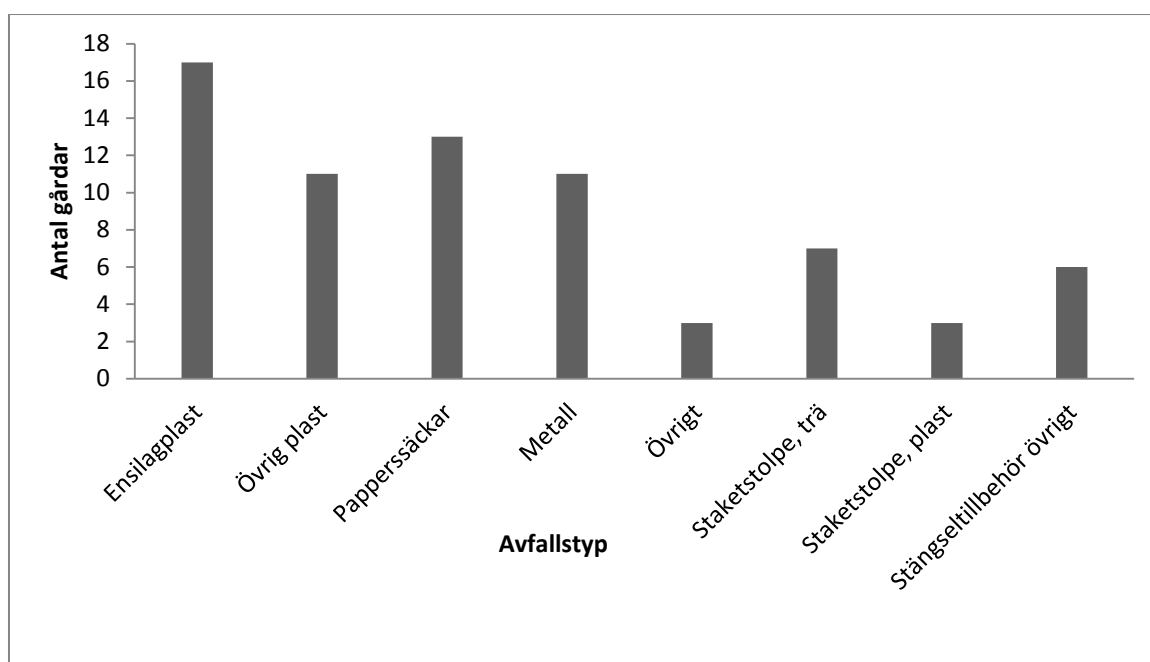
För att bli av med gödseln anlitar sjutton av tjugo gårdar någon som sprider ut gödseln för dem, de hyr in tjänsten. De flesta utav gårdarna lagrar sin gödsel under ett års tid och den körs sedan ut under hösten. Gödseln från gårdarna sprids vanligtvis på fastighetens egna marker eller på närliggande fastigheter, endast några få angav att gödseln spreds hos närmsta lantbrukare. Ett par av gårdarna angav att de spred sin gödsel enligt alla tre alternativen alltså både på egen mark, närliggande fastigheter samt hos närmsta lantbrukare. På frågan om gårdarna brukar byta halm mot gödsel svarade endast tre stycken att de brukar göra det.

Ingen av gårdarna upplever att det är svårt att bli av med gödseln, Lomma ridklubb angav att de tyckte det var en stor kostnad men inga problem att bli av med gödseln.

Hästågarna tycker generellt att regelverket gällande gödselhantering och spridning var lätt förståeligt och det var inga svårigheter med att följa reglerna. Närmare 75 % angav att regelverket var lätt att följa, av de som svarade nej ställdes frågan om varför det var svårt att förstå men ingen valde att svara på den frågan. Tre stycken angav att de inte vet.

3.4.2 Gårdarnas avfall

Hästhållning ger upphov till en mängd olika avfall, det är allt från foderhinkar till metallskrot och papperssäckar. De allra flesta fodrar sina hästar med ensilage vilket i sin tur ger en stor mängd lantbruksplast som avfall, se figur 3. För att kunna ringa in vilka typer av avfall som hästhållningen i Lomma kommun gav upphov till, gavs ett par olika förslag i enkäten. Hästhållarna fick själva ge förslag på om det var något mer avfall som uppkom. Hästhållarna kryssade i de alternativ som stämde överens med de avfall som uppkom i deras verksamhet svaren presenteras i figur 3, nedan.

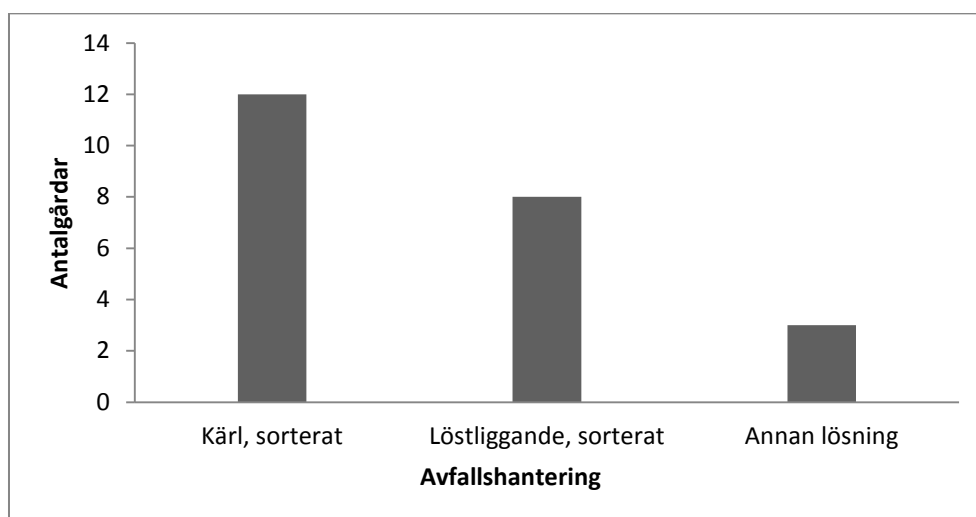
Figur 3, Vilken typ av avfall som bildas på hästgårdarna.

Den vanligaste typen av avfall på gårdarna är ensilageplast. Enligt enkätsvaren använder sjutton av tjugo gårdarna ensilage när de fodrar sina hästar. Som tidigare nämnt kategoriseras ensilageplast in under producentansvar och kan lämnas in på olika ställen under en till två dagar om året. Det näst vanligaste avfallet på gårdarna var papperssäckar vilket kan förklaras med att man vanligtvis köper foder till sin häst och detta tillhandahålls i papperssäckar. Med övrig plast menas olika typer av hinkar, förpackningar som kan uppstå vid hästhållningen. Mer än hälften av alla gårdar angav att det uppstår olika typer av plastavfall utöver ensilageplasten. Det kan vara allt från foderhinkar till plastförpackningar. Metallsrot uppstår på många av gårdarna men långt ifrån alla enligt enkätsvaren. Metallsrot uppstår vanligtvis när man byter skor på hästarna samt vid stängsling med metalltråd.

Staketstolpe i trä anges som femte vanligaste avfallet och enligt enkätsvaren lämnades staketstolparna in vid återvinningsstationerna. Staketstolpar i trä är vanligtvis tryckimpregnerade och bör förbrännas under kontrollerade former.

3.4.3 Avfallshantering

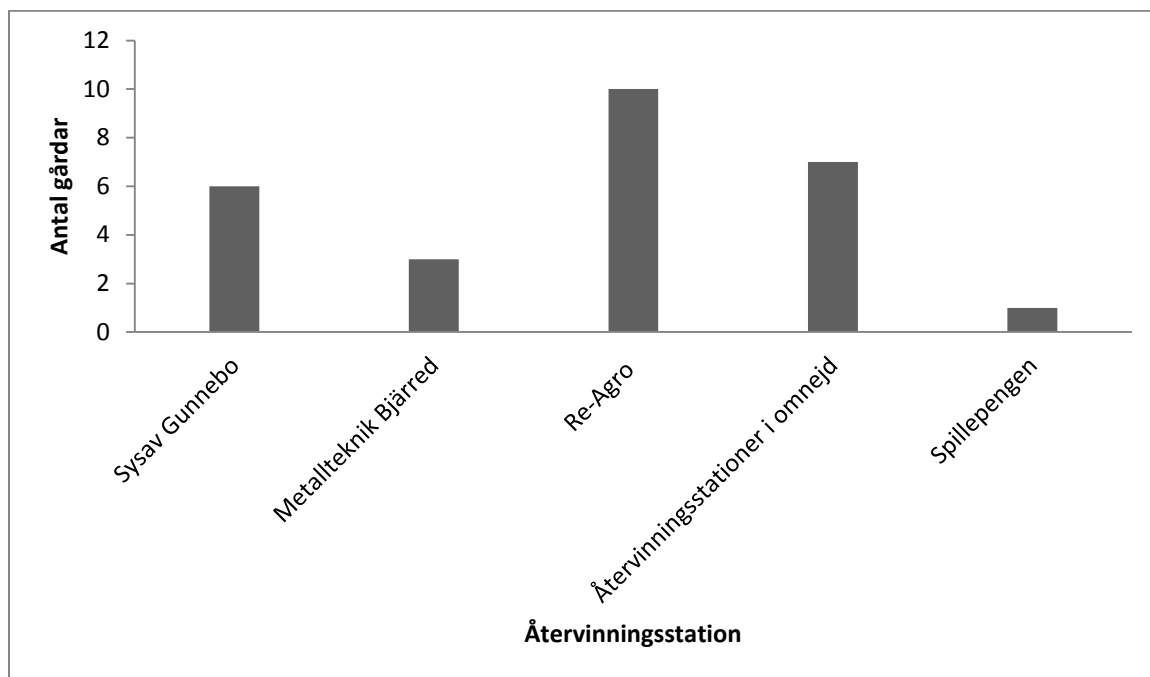
Enligt enkätsvaren förvarar de flesta hästhållarna sitt avfall sorterat, antingen i kärl eller löstliggande. Av de som angav annan lösning i enkäten meddelade de att de hyrde in en container som de fyllde med sitt brännbara avfall för att sedan köras till närmsta förbränningsanläggning av ansvarig uthyrare. Ingen av de som fyllde i enkäten angav att de förvarade sitt avfall ”i kärl, osorterat” eller ”löstliggande, osorterat”. Av dem som angav att de förvarade sitt avfall ”i kärl, sorterat” slängde sitt avfall i sitt vanliga sopkärl som ingår i den kommunala renhållningen.

Figur 4, Hur hästhållarna förvarar sitt avfall.

3.4.5 Vart lämnas avfallet?

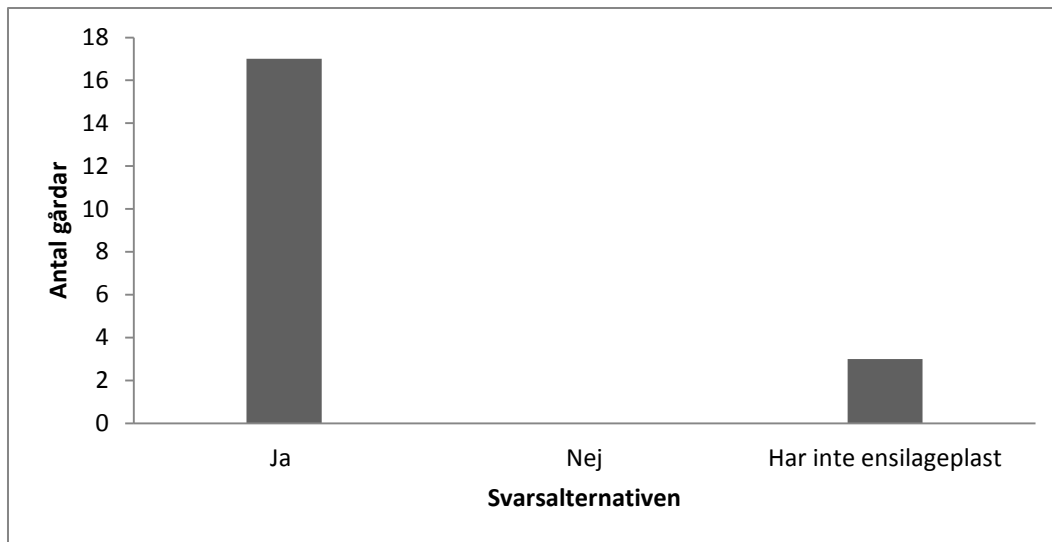
På frågan om hästgårdarna vet var de skall lämna in sitt avfall svarar 19 stycken att de vet var och endast en person har valt att inte svara. Det flesta av de som svarade angav var de lämnade in sitt avfall se figur 5.

Figur 5, De fem vanligaste återvinningsstationerna som hästhållarna lämnar sitt avfall på.

Det avfall som lämnas in på Re-Agro är ensilageplast. Det är på Svenska Foders anläggning i Knästorps som de flesta lämnar in sin plast. Det avfall som lämnades in på Metalltekniks anläggning i Bjärred var till störst del metallskrot och i något enstaka fall lämnades även annan typ av avfall in där.

Alla hästägarna angav att de visste minst ett ställe där avfallet kunde lämnas in och lämnade i regel in sitt avfall på minst två ställen enligt enkätsvaren. Det var inte alla som angav var de lämnade in sitt avfall men de svarade att de visste vart det skulle lämnas in. Av de hästgårdar som har ensilageplast som avfall vet var plasten skall lämnas in.

Figur 6, Hästägarna vet vart ensilageplasten skall lämnas in.

Av enkätsvaren angav 85 % att de tyckte regelverket om avfall och avfallshantering var lättförståeligt och lätt att följa. Endast två stycken svarar nej på samma fråga men anger inte varför de tycker så, en person svarar att de inte vet.

3.5 Inspektionerna

För att få en bättre inblick i gårdarnas hantering görs inspektioner på två olika gårdar. Under inspektionerna inriktar vi oss på kontrollera gårdarnas gödsel - och avfallshantering.

3.5.1 Inspektion 1, Lomma Ridklubb

Inspektionen på Lomma ridklubb genomfördes torsdagen den 23 april, 2013. Lomma Ridklubb ligger på Habovägen 4, Lomma. De har 40 hästar och där finns både ridskolehästar som ingår i ridskoleverksamheten och privathästar. Hästarna står till största delen på torvströ vilket leder till en mindre gödselmängd än vad halmströ skulle ha gjort. Deras gödsel förvaring består av en gjuten gödselplatta med hela väggar som går cirka två meter upp. I ena änden sluttar väggen rakt ner i 90 grader och i den andra änden är den mer sluttande för att underlätta tömningen av gödseln. Gödselplattan mäter cirka 25*15*2 meter vilket ger en lagringskapacitet på cirka 750m³. Det ger en tillräcklig lagringskapacitet för lagringen av gödseln. Gödselplattan tömdes för cirka två månader sedan och nästa tömning beräknas till om ett och ett halvt år. Tömningen av gödselstacken hyrs in och entreprenören ansvarar för att gödseln hamnar på åkern.

Lomma ridklubb saknar möjligheter att lagra sitt avfall under någon längre tid och därför läggs större delen av allt avfall i en container som töms efter hand. De sorterar ut metall och träavfall och resten går som brännbart. Det är företaget Sita som ansvarar för att containern töms. Containern är stängd. Under inspektionen frågade vi om farligt avfall, vilket uppgavs

inte förekomma. På anläggningen fanns en större container som fungerade som redskapsbod kombinerat med verkstad. Inuti boden fanns inget att anmärka på bortsett från att dunkar kunde placeras i lådor istället för att förvaras direkt på golvet ifall något skulle läcka. Hushållsopor och de sopor som uppstår i samband med att det vistas människor i de olika stallen lades i de sorterade kärlen som den kommunala renhållningen kommer och hämtar. I det stora hela såg anläggningen ren och välskött ut och gödselhanteringen var exemplarisk. Den enda brist som kunde påpekas var att det inte fanns någon dokumentation över utlämnandet av deras gödsel vilket skall finnas enligt § 14 SJVFS 2012:41 om det finns över 10 djurenheter inom verksamheten.

Figur7, Lomma ridklubbs gödselplatta. Gjutna platta med murade väggar sluttar i ena änden för att underlätta tömningen.

Figur 8, Avfallshanteringen Lomma ridklubb. Brännbart i stängd container, sorterat trä och i plastbehållaren är metallskrot sorterat.

3.5.2 Inspektion 2, Champagnegården i Borgeby.

Inspektionen ägde rum fredagen den 24 maj 2013. På Champagnegården finns det nio hästar och gården drivs privat. För nio hästar krävs inget tillstånd men eftersom de planerar att utvidga sin verksamhet kommer de att söka tillstånd för fler hästar. Gödsel förvaringen inspekterades och bestod av en gjuten platta med murade väggar som var cirka 2 meter höga. Totalt rymmer gödselplattan cirka 150 m³ gödsel. Gården ansvarar själva för gödselkörningen och har avtal med närliggande lantbruk. De förekommer att de byter gödsel mot halm. Gödselstacken töms i samband med att den sprids och ingen mellanlagring förekommer.

Förvaringen av avfall sker i en stor container som töms vid behov. På sommarhalvåret sker ingen sortering av materialet men vintertid separeras ensilageplasten och körs till en bekant som har möjlighet att förvara den tills det är dags för plastinsamling. Containern som avfallet ligger i är en öppen container som töms vid behov på uppdrag av Akka frakt. Fastighetsägarna Jessica och Hendrik uppger att det inte har något farligt avfall som är förknippat med hästhållningen. I det stora hela var anläggningen välkött och de hade bra kontroll över sin gödsel- och avfallshantering. Dock fattades dokumentation angående spridningen av gödseln vilket skall finnas enligt § 14 (SJVFS 2012:41).

Figur 9, gödsellagring Champagnegården, helgjuten platta med 2 meter höga murade väggar.

4. Diskussion

Under arbetets gång uppdagades två gårdar som stod helt utanför registret. För att underlätta tillsynen och få ett uppdaterat register över hästgårdarna hade det underlättat med inrapporteringskyldighet till kommunen. Miljökontoret har dock ingen rätt att via lagstiftning tvinga igenom en sådan rapportering. Länsstyrelsen kräver däremot anmälan för verksamheter som innefattar fler än fyra inackorderade hästar eller kommersiell verksamhet. Ett alternativ för ett mer komplett register hos miljökontoret över hästgårdar skulle kunna vara att ta del av de anmälningar som gjorts till länsstyrelsen. Totalt hittades 26 hästgårdar inom kommunen men mörkertalet gårdar kan vara högre på grund av att inventeringen inte skedde i fält i den utsträckning som skulle krävts. Andra svårigheter med en sådan här inventering är att lokalisera var gårdarna finns och hur många de är.

Något som brukar vara svårt vid den här typen av undersökningar är inte bara att återfå samtliga enkäter utan också även få dem i tid. I detta fall har det dock varit bra uppslutning och majoriteten enkäter var korrekt ifyllda. Ett visst bortfall har skett men Miljökontoret kommer att förelägga dem om att inkomma med enkätsvaren. Mörkertalet av hästgårdar inom kommunen kan sannolikt minskas genom ett närmare samarbete mellan Länsstyrelse och kommun.

Hade inventeringen skett på annat sätt, till exempel genom att alla registrerade gårdar fick ett tillsynsbesök hade troligtvis resultatet sett annorlunda ut. Möjliga felkällor är att en del gårdar inte finns registrerade hos kommunen och helt enkelt inte fått någon enkät.

Förarbetet med att starta projektet bestod till stor del av att undersöka vilka regler som finns för att bedriva hästverksamhet, vilka riktlinjer och krav som finns för att lagra gödsel samt olika tillstånd som krävs för att hålla häst. Genom att läsa på Länsstyrelsen i Skånes och Jordbruksverkets hemsida går det att få tag i informationen som behövs. Det är alltså relativt lätt att ta reda på vilka regler som finns vilket också bekräftas i enkätsvaren.

När senaste inventeringen gjordes 2005 var det som tidigare nämnts många som inte uppfyllde kraven på tillräckligt god gödselhantering. Detta verkar vara åtgärdat till årets inventering då alla som har över två hästar lagrar sin gödsel på en gjuten platta eller i en container som töms när den är full. Av de enkätsvar som använts i sammanställningen har alla hästgårdarna fullt tillräcklig lagringskapacitet för att kunna lagra gödseln så pass länge som regelverket kräver. Inte heller någon av de som svarat anger att de har några problem med att bli av med gödseln vilket får anses positivt då det vid tillsynen 2005 påtalades att många hade svårt att bli av med gödseln. Varför färre har problem att göra sig av med gödseln nu än 2005 är svårt att svara på. Möjligtvis är det fler inom kommunen som har inriktat sig på att köra gödsel åt andra eller så kan ett eventuellt minskat djurantal inom kommunen lett till en ökad efterfrågan på stallgödseln. Det är en fråga som lämnas obesvarad för tillfället.

Gällande avfallsfrågorna verkar det är sammanfattningsvis vara så att hästgårdarna har goda rutiner när det gäller sitt avfall. Många av gårdarna lägger avfallet som uppstår på gården bland hushållssoporna och blir av med det på den vägen. Det större och mer skrymmande avfallet förvaras sorterat tills det är dags att åka och lämna in det på närmsta återvinningsstation. Av egna efterenheter vet jag att det kan uppstå stora mängder brännbart avfall under året och det samlas ihop och körs iväg antingen när det är fullt eller när det är dags för den årliga rengöringen av stallarna. Ensilageplasten är något som de allra flesta gårdarna sorterar ut och sedan lämnar in under insamlingstillfällena. Det är bra just för att då kan en viss andel av plasten återvinnas och resterande delar förbrännas under kontrollerade former. Den stora andel papperssäckar som uppstår till följd av hästhållningen kan bero på att de allra flesta köper foder till sina hästar i just papperssäckar och det kan förklara varför detta uppstår som avfall på så många av gårdarna.

5. Slutsats

Resultatet av den enkätundersökning som gjorts visar på att hästgårdarna i Lomma har en god gödselhantering och bra lagringskapacitet för sin gödsel. De flesta gårdarna har mellan 2- 4 hästar, vilket i sin tur leder till en låg belastning för området där hästarna hålls. Eftersom Skåne ligger i ett område som är extra känsligt för kväveföroreningar är det generellt hårdare regler för gödselhanteringen (SJV, e, 2013). Det är många av gårdarna förvarar sin gödsel på en gjuten platta, även hos dem som uppgav att de endast hade två hästar och egentligen inte

har några krav på att ha gjuten platta. Genom att förvara gödseln på ett bra sätt och sprida den vid rätt tillfälle kan näringsläckaget ut i havet och närliggande vattendrag minimeras, vilket ger en minskad risk för övergödning. Endast några få av hästhållarna bytte gödsel mot halm, vilket kan förklaras genom att näringsämneshalten i hästgödsel är lägre på grund av den höga andelen halm i den och detta uppskattas inte av lantbrukarna. En av de största förändringarna sedan 2005 när en inventering av hästgårdarna senast gjordes är att ingen av de tillfrågade hästhållarna hade några problem med att bli av med sin gödsel. De allra flesta köpte in tjänsten av olika lantbruksföretagare och kan därmed avsäga sig ansvaret för att gödseln hanteras på ett korrekt sätt efter den lämnat gården.

Enligt enkätsvaren är det många av gårdarna som sorterar sitt avfall och sedan kör iväg det till återvinningsstationerna där det tas omhand på ett regelrätt sätt. Det vanligaste avfallet på gårdarna var ensilageplast som de allra flesta körde iväg till den årliga plastinsamlingen som sköts av Re-Agro runt om på olika platser i Sverige kostnadsfritt. Det är ett bra sätt för branschen att samla in plasten och få en chans att återvinna denna. Jämfört med andra lantbruksföretag är det knappt något farligt avfall som uppstår till följd av hästhållningen vilket underlättar avfallshanteringen för den här typen av verksamheter. Nästan alla av gårdarna förvarade sitt avfall sorterat antingen i kärl eller löst liggande. På Lomma ridklubb där en av inspektionerna ägde rum, gjorde de trots att de angett att de hade en container där de lade allt sitt avfall en viss sortering av olika material. På Champagnegården, Bjärred sorterade de vintertid ut ensilageplasten för vidare förvaring innan plastinsamlingen.

Tack

Stor tack till alla på Miljö- och byggkontoret i Lomma för all hjälp och information under arbetets gång. Särskilt tack till miljöchef Jeanette Schlaucher och miljöinspektör Jeanette Witten som båda har gjort projektet möjligt.

Tackar även fd miljöinspektör och Lommo Ewa Björberg som hjälpt till att formulera frågorna till enkäten och som med sin kännedom om kommunen hjälpt mig att få reda på vilka hästhållare som finns inom kommunen.

Tack till alla de hästhållare inom kommunen som svarat på enkäten och gett mig underlag för att genomföra mitt examensarbete.

Referenser

Djurskyddslag (1988:534), hämtad 2013-05-26, senast uppdaterad 2013-01-08

Håll Sverige rent, <http://blogg.hsr.se/producentansvar-far-hjalp-av-lantbruksforsakring/>, hämtad 2013-05-21, senast uppdaterad 2012-05-21.

Håll Sverige rent, <http://www.hsr.se/det-har-gor-vi/land/giffri-miljo-i-lantbruket/resultat-2012>, hämtad 2013-05-22, senast uppdaterad 2013.

Institutet för jordbruks- och miljöteknik i Uppsala (JTI), Lena Rodhe, <http://www.jti.se/index.php?page=lena-rodhe-docent>, hämtad 2013-05-09, senast uppdaterad 2012-08-14

Lantmännen lantbruk, <http://www.lantmannenlantbruk.se/aciro/websidor/visasida.asp?idnr=Ic6PjDAqOd1KG9zmGZtGa4NhBUpCc0Gd7QkEXrEe3MgANnAauHb5OiNWqDd1>, hämtad 2013-05-21, senast uppdaterad 2013.

Lomma kommun, <http://www.lomma.se/huvudmeny/kommunochpolitik.4.2f409d5812ac23a3e4380007380.html>, hämtad 2013-05-13, senast uppdaterad 2013-02-20

Miljöbalken (1998:808)

Nationalencyklopedin, (N E), <http://www.ne.se/g%C3%B6dtsel>, hämtad 2013-05-07, senast uppdaterad 2013.

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vatten/Overgodning/>, hämtad 2013-05-07, senast uppdaterad 2012-11-07.

Persson, Ingrid: Tillsyn av hästgårdar våren 2005, Lomma

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:41) om miljöhänsyn i jordbruket vad anser växtnäring

SJV, a, <https://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/odling/vaxtnaring/spridagodsmedel/spridagodsmedelhelalandet.4.207049b811dd8a513dc80002742.html>, hämtad 2013-05-07, senast uppdaterad 2013-05-03.

SJV, b, <https://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/grisar/godsmedel/lagragodsmedel.106.4b00b7db11efe58e66b80002873.html>, hämtad 2013-05-07, senast uppdaterad 2011-08-22.

SJV, c,

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ingenovergodning/jordbruketochovergodningen.4.4b00b7db11efe58e66b80001608.html>, hämtad 2013-05-09, senast uppdaterad 2013-02-09.

SVJ, d,

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hastar/tillstandforverk-samhetermedhast.4.4b00b7db11efe58e66b8000332.html>, hämtad 2013-05-13, senast uppdaterad 2012-10-31.

SVJ, e,

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/ingenovergodning/omradenkansligaforvaxtnaringslackage.4.4b00b7db11efe58e66b8000929.html>, hämtad 2013-05-22, senast uppdaterad 2013-02-01

Sysav, <http://www.sysav.se/Templates/Page.aspx?id=326>, hämtad 2013-05-27, senast uppdaterad 2013.

Bilaga 1

Enkät hästhållare Lomma kommun

Vänligen fyll i namn och adress samt fastighetsbeteckningen nedan.

Namn:
Adress:
Fastighetsbeteckning:

Kryssa i de rutor som stämmer bäst in på er verksamhet.

1. Bedrivs det någon form av hästhållning på er gård idag?

Ja	☐
Nej	☐

Om nej, tack för din medverkan vänligen skicka in enkäten snarast.

2. Hur många hästar har ni på er gård idag?

_____ stycken

3. Vilken typ av hästverksamhet bedrivs på gården?

Privat	☐
Företagsform (uthyrning av häst, box osv.)	☐

4. Finns det andra djur på gården?

Ja	☐
Nej	☐

Om ja, vilka?

Gödselhantering

5. Hur lagras gödseln?

Platta	
Container	
Annan lösning, ange vilken nedan	

Hantering av gödseln sker på följande sätt:

6.a Hur länge lagras gödseln? _____

6.b Hur stor lagrings kapacitet har ni? Mät i m³ _____

7. Vem sköter gödselspridningen?

Av oss själva	
Tjänsten köps/hyrs in	

8. Förekommer de att ni byter gödsel mot halm?

Ja	
Nej	

9. Upplever ni att det är problem att bli av med gödseln?

Ja	
Nej	

Om ja, ange varför:

10. Vart sprids gödsel? Sätt kryss i de alternativ som passar in på er verksamhet.

På egen mark	
På närliggande lantbruksfastighet	
Hos närmaste lantbrukare	

Om ingen av förslagen stämmer in på er verksamhet skriv här vart er gödsel tar vägen:

11. Upplever ni att regelverket om gödselhanteringen är lättförståeligt och lätt att följa?

Ja	
Nej	
Vet ej	

Om nej, ange varför.

Avfallshantering

12. Ange vilka typer av avfall som uppkommer på er gård av hästhållningen. Kryssa i de alternativ som stämmer in på ert avfall.

Ensilageplast	
Övrig plast (hinkar, förpackningar, osv.)	
Papperssäckar/ fodersäckar	
Metall	
Övrigt (Fyll gärna i vad)	

Staketstolpe, trä	
Staketstolpe, plast	
Staketstolpe, annat material	
Stängseltillbehör	

13. Hur förvarar ni ert avfall? Med sorterat menas att ni håller isär de olika materialen.

I kärl/säckar, sorterat	
I kärl/säckar, osorterat	
Löstliggande, sorterat	
Löstliggande, osorterat	
Annan lösning	

Vid annan lösning ange vilken/vilka:

14. Hur ofta tömmer ni avfall? Sätt kryss på de alternativ som passar in bäst.

1 gång i veckan	
1 gång i månaden	
1 gång var 3:e månad	
1 gång var 6:e månad	
1 gång om året	
Mer sällan	

15. Vet ni vart avfall kan lämnas in?

Ja	
Nej	

Var lämnar ni ert avfall? Ni kan ange flera ställen.

16. Upplever ni att regelverket om avfallshantering är lättförståeligt och lätt att följa?

Ja	
Nej	

Om nej ange varför:

17. Om ni har ensilageplast som avfall vet ni vart den skall lämnas in?

Ja	
Nej	
Har inte ensilageplast som avfall	

Kommentarer:

Tack för er medverkan

Har ni övriga synpunkter eller kommentarer skriv gärna ner dem nedan eller hör av er till mig på hanna.karlsson.233@student.lu.se

LUNDS UNIVERSITET

Miljövetenskaplig utbildning

Centrum för klimat- och
miljöforskning

Ekologihuset

22362 Lund